

Tu B'Shevat- Rosh HaShana L'Ilanot

Source Sheet by Rabbi Sam Shor

Mishnah Rosh Hashanah 1:1

(1) The four new years are: On the first of Nisan, the new year for the kings and for the festivals; On the first of Elul, the new year for the tithing of animals; Rabbi Eliezer and Rabbi Shimon say, on the first of Tishrei. On the first of Tishrei, the new year for years, for the Sabbatical years and for the Jubilee years and for the planting and for the vegetables. On the first of Shevat, the new year for the trees according to the words of the House of Shammai; The House of Hillel says, on the fifteenth thereof.

משנה ראש השנה א' א'

(א) ארבעה ראשי שנים הם. באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים. באחד באילול ראש השנה למעשר בהמה. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, באחד בתשרי. באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמטין וליובלות, לנטיעה ולירקות. באחד בשבט, ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו:

1

???? What is the significance of the idea of a Rosh HaShana for the trees? There is of course the halachic significance of this date in terms of several of the mitzvot hatluot baaretz, but beyond that how might this Rosh HaShana be similar to the Rosh HaShana we are most familiar with, the Rosh HaShana of the first day of Tishrei?

Pirkei Avot 3:7

(7) Rabbi Elazar, man of Bartuta, says: Give Him from what is His, for you and yours are His, and thus with David it says, "For all comes from You, and from Your hand we have given to You" (I Chronicles 29:14). Rabbi Shimon says: He who is walking on the way and repeating his studies, and interrupts his studies and says, "How lovely is this tree! And how lovely is this newly plowed field!" - Scripture considers him as if he is liable for [forfeiture of] his life.

משנה אבות ג' ז'

(ז) רבי אלעזר איש ברתותא אומר, מן לו משלו, שאתה ושלך שלו. וכן בידוד הוא אומר (דברי הימים א כט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך. רבי שמעון אומר, המהלך בדרך ושונה, ומפסיק ממשנתו ואומר, מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו:

2

????-How are we to understand this challenging idea- how can taking the time to notice the beauty and wonders of nature be such a terrible distraction that one might be liable with their soul?

1

אשמרשים דברי המשנה (אצת פ"ג, מ"ז):
המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה,
מה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאלו
מתחייב נפשו. ולכאורה קשה, כי מה העוולה
במה שמתפעל ממשגי הצורח? אצל יל"פ
שהכונה היא שעי"י שמתצוק בטבע הוא
מפסיק ממשנתו, באשר לדעתו המורה והטעם
כי עניינם הם, ולפיכך מעלה עליו הכתוב
כאלו מתחייב נפשו, כי באמת אין כל
הפרדה בין המורה והטעם, וכל הטעם מוחלף
צדוק לפי המורה.

סדר אור אצל'ו ④

ומבאר בחיי החיים כי יסוד כל
הכשפעות בזה העולם כולם הם מכחורה,
שאסחכל באוריינתו וצרח עלמא, וכל
הכשפעות של חיים כולן באות מנד כעין
החיים, ואם אלו רואים שיש כשפעה של חיים
ביום כזה, כשפעה של גשמים, אז זה סימן כי
בזה היום יורד כשפעה מלמעלה מעין החיים,
ומציא בשם ספר הישר לרי"ח כי עוכ"ז הוא
כמו אילן הפוך, כי בטוכ"ז יבחר רק הפנפים
וכפירות של האילן, כי שורש האילן הוא
למעלה, וממך שאלו רואים הפירות בטוכ"ז
יש ביכולתו לעמוד קלח על שורש האילן,
ומזה שאלו רואים כי בטבע מתחיל חננת
הפירות והלמיח מכשנה החדשה, יש לנו
להבין שצאוחו יום יש כשפעה של
החדשות בחורה, ומחיל כשפעה של
החדשות בחורה, ומזה נחבוכ החידוש בזה
העולם אף בטעמים גשמיים, כי אלו רואים רק
הפנפים והפירות מהאילן, ומזה יש בכוחנו
להשיג זלידע מכ שיש באילן עלמו.

סדר אילנות אצלך ⑤

ובהגיע ט"ו בשבט, האילנות אשר היו במחיים בזמן
החורף הרי מכסים בתבוכים לבנים, עתה
הם קמים לתחיי השרף שלה באילן ומחדשים חיותם
ודענוגתם, ואז אנו לוקחים הפירות הם וזגמא לאדם
שהוא עץ השדה, ולכלל ישראל אשר הם כרמו של
הקב"ה תטעי שעשועיו, ומברכים עליהם כפיהע
ואח"כ מברכים שהחיינו, שמורים להשיית על חיותם
של כלל ישראל, אשר בטי"ו בשבט כבר מתחילים
השלישים יום לפני פורים ותפדים מתחילים הלי יום
לפני הפסח, ואז מתחילים ימי ההכנה למיית אשר אז
שמעו העם קול אלוקים מדבר מתוך האש ויחי, ואמר
הז"ק מצאנו דיל שמיט"ו בשבט עד שבעות אין
עברים כי שבעות בלא יד"ט וזה ההכנה של שבת
שירה לפני ט"ו בשבט, שמתנערים ישראל
מהפרודית ומתעוררים בחינת ושמחה לשיר ולזמר
להשיית.

סדר אילנות אצלך ⑥

דרש הרה"ק רבי ישראל מצורטקוב זצ"ל, דהנה כשאדם לוקח פרי לידו עליו
להתבונן, איך נתהוו הפרי, זורעים גרעין באדמה והגרעין נרקב בארץ, חוקא אז
כשהוא כאין, אז ימשיך אליו הכח הצומח ויחניטו ויעשה אילן ומציא פירות. כך האדם,
אף שהוא מסוגל במדות טובות ועוסק בתורה ומצוות, כל זמן שיש בו גיאות כל זה איננו
שוה, רק אם יחזיק עצמו לאין, אז יתעלה לאיש המעלה ויוכל להפשיק אליו ניצוצות
הקדושים ונעשה לאילן רברבי. זה פי הפסוק "כי האדם עץ השדה" כי האדם -
כשתרצה להגיע לדרגת "אדם" המעלה, התבונן בעץ השדה האין נתהוו ע"י שתילתו
בארץ, וממנו תלמד כי להגיע למעלות צריך שתקדם שפלות.

7 סדר אלה' צוק, "אילנות" (1950)

הרב האפטאי זצוק"ל היה מדקדק: לשון המשנה (ריה ב) ט"ו בשבט ראש השנה "לאילן", ומהראוי היה לומר ר"ה "לאילנות" (פי' אהב ישראל סוף פ' בשלח). ואמר הרב ז"ל,

שבלשון הזה [לשון יחיד] מרומז "אילנא דחיי". הוא שחדש שרשי נשמות ישראל, ומשם נמשכת הנטיה למעשים טובים שבלב האיש הישראלי. מעשים טובים הם בבחינת פירות. ובעת שמקיימן המנהג להרבות בפירות ב"ה לאילן צריך לזכור גם את הרמז במלת אילן, ולהרבות גם במעשים טובים. או לפחות לקבל על עצמו להרבות במעשים טובים, ועיי' עושים בודאי תיקון גדול בעולמות העליונים.

אולם את המנהג להרבות כמיני פירות אין אנו יכולים לקיים עתה, הפירות הטובים שבהם נשתבחה איי אינם גדלים עכשיו בא"י. לצערנו, בזמן הגלות חזלה איי להיות ארץ זבת חלב ודבש, לשון רש"י ביבמות (פו רע"א) פסק חלב ודבש. הטעם נמצא בתי"כ בחזקתו (ט, לב) והשמותי אני את הארץ, זו מדה טובה לישראל, שלא ימצאו האויבים נחת ורח בארץ, רצון השי"ת היה שהטבע בעצמו יציד על הקשר שבין ישראל וארצו. אולם עכשיו אחר ישועת ה' הנסית שקמה מדינת ישראל שוב, לכאורה כבר בא-מועד שתשוב ארץ ישראל להיות ארץ זבת חלב ודבש.

אכן החסדים אשר הראנו השי"ת הם רק אתחלתא דגאולה הקץ המקווה עדיין לא בא, שאפילו את הסימן שהקץ הולך ומתקרב עדיין אין ודאים. שיבת הארץ להיות זבת חלב ודבש יהיה הסימן שהקץ הולך ומתקרב, וזהו שאמר ר' אבא (סנהדרין צח.) אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר (יחזקאל לו, ח) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשארו לעמי ישראל וגו'. רש"י (ב"ה מגלה מזה): כשתתן ארץ ישראל "פריה" בעין יפה או [זה יהיה סימן של] קרב הקץ'

